

Znanje nas obvezuje, ne le, da opravljamo svoje delo v danih pogojih, ampak tudi, da te pogoje stalno izboljšujemo.

Naša etika nas uči, da ne naredimo le, kar moramo, ampak kar moremo — in to je dosti več in prav to je tisto, kar našemu poklicu daje vedno nove kvalitete; zavedati pa se moramo, da v izoliranosti lastne službe ne moremo doseči nič novega.

Razvijajoči se samoupravni sistem daje tem mislim vso podporo. To je sistem, ki med avtoritetami priznava le strokovnost in znanje, sistem, ki družji vse ravni neke službe, ki posameznim službam omogoča samostojen razvoj in daje idealno možnost za kooperacijo z vsemi; samo — ne naredimo te napake, kot so jo včasih pri oceni medicinskih sester: tudi samoupravljanje nima šablon in posebnih tipov, takšno bo, kot ga bomo zgradile same, in če bomo čas ujele v svoje roke, bo naslov mojih razmišljanj »medicinska sestra in družba« treba spremeniti, ker bomo medicinske sestre v družbi.

Literatura:

Hans Horn: Krankenpflege in unserer Gesellschaft, 1972.

Višja med. s. Majda Šlajmer-Japelj
Zdravstvena šola Maribor

MEDICINSKA SESTRA V NOB

Dela medicinskih sester v letih pred vojno ne moremo obravnavati ločeno od naprednega ženskega gibanja, katerega cilj je bil izboljšati položaj žensk v družbi.

Dejavnost medicinske sestre pred vojno je bila omejena, saj se je kot zaščitna sestra lahko zaposlovala le v preventivni službi, medtem ko so nego bolnika v bolnišnicah opravljale izključno redovnice. Sestra se je kot zdravstvena delavka pridružila zahtevam naprednih in revolucionarnih Slovenk, ki so postavljale predvsem zahtevo po popolnem varstvu matere, posebno kmečke in delavske, pred porodom in po njem, zahtevo po odpravi razlik med zakonskimi in nezakonskimi otroki, zahtevo po domovih za matere in otroke, porodnišnicah, bolnišnicah, otroških jaslih, zdravniški in babiški pomoči.

Razburkanim predvojnim dnevom so sledila leta zatiranja pod okupacijo, leta skritega upora in odkritega boja proti sovražniku. Medicinsko sestro srečamo tedaj kot jetnico v zloglasnih italijanskih zaporih, kot interniranko v nemških taboriščih, kjer skupaj z drugimi zavednimi ženskami, ki so izpričale svoj gnev nad krutim ravnanjem okupatorja, skrbi za dvig morale med zaporniki, blaži bolečine ob nečloveških mučenjih, neguje bolne in onemogle ter skrbi zlasti za matere z otroki.

Ilegalno delo sestre v okupirani domovini je zlasti iskanje skritih mest za preganjane ilegalce in skrb zanje. Sestra uspešno sodeluje tudi pri širjenju ilegalne literature. Zatemnjene prostore rentgenskih ambulant s pridom izkorišča v nočnih urah za odpravljanje Slovenskega poročevalca in druge prepovedane literature.

Skupaj z zdravniki in z zavednimi redovnicami zbira kirurški instrumentarij, zavedne žene pa ji v polni meri pomagajo pri zbiranju hrane, oblačil, sanitetnega materiala in zdravil za borce. Vse to tihotapi s pomočjo aktivistov OF iz obroča okupirane Ljubljane.

Na skrivaj poučuje preproste žene in dekleta v tečajih prve pomoči. Z njeno pomočjo najde mnogo ilegalcev in ranjenih borcev skrbno zdravniško nego v nekaterih bolnišnicah sredi okupirane Ljubljane. Prenekaterim ranjenim in bolnim jetnikom pomaga skupaj z aktivisti OF pobegniti iz zastražene bolnišnice.

V partizanskem boju je strokovna oseba, ki poleg mnogih zavednih zdravnikov in medicincev neguje in zdravi ranjence. V borbi jo srečamo povsod, kjer so ranjenci: v kmečkih hišah, v naravnih skrivališčih in v bunkerjih. Pri negi ranjencev ji pomagajo številne zavedne žene in dekleta, katerim postane vzornica in učiteljica. Mnoge od njih usposobi za zdravstveno delo v tečajih za prvo pomoč. Mnogotere izmed njih po končani vojni nadaljujejo študij v šolah za medicinske sestre in zasedajo delovna mesta, kjer jih srečujemo še danes.

Do ustanovitve prvih partizanskih bolnišnic na Slovenskem opravlja sestra strokovno delo v prvih bojnih vrstah. Tod rešuje ranjence iz bojnega meteža, jim daje prvo oskrbo in skrbi za njihov prenos v varnejše zaledje.

Zdravniki ji kot najožji sodelavki zaupajo skrb za urejenost partizanskih bolnišnic, kjer se izkaže, da zna iz improviziranih lesenih barak ustvariti prostor, ki daje ranjencem občutek domačnosti, varnosti in miru.

V vojaških in civilnih partizanskih bolnišnicah se ne izkaže samo kot sestra, ampak je po potrebi tudi instrumentarka, anesteziistka in administratorka. Mnogokrat ji zaupajo tudi naloge s kulturnega področja. Zelo dobro se izkaže tudi kot upravnica partizanskih bolnišnic in politična delavka, učiteljica v šolah na osvobojenem ozemlju, patronažna sestra na terenu, negovalka bolnikov na domovih, v akcijah za preprečevanje epidemij s cepljenjem prebivalstva in borka, ki zna v kritičnih trenutkih, ko gre za življenje ranjenih tovarišev, prijeti tudi za puško.

Pri pogostnih evakuacijah ranjencev pred besnim sovražnikom mora v mnogokrat nemogočih razmerah in ob nečloveških naporih organizirati prenos ali prevoz ranjencev, v vaseh poskrbeti zanje prehrano in toplo zavetje. Mnogo je primerov, ko mora deliti z ranjenci in bolniki zadnjo hrano, ob kritičnem pomanjkanju obvezil in oblačil pa žrtvovati svoje osebno perilo. Po njeno pomoč se zatekajo ne samo ranjeni borci, ampak tudi civilno prebivalstvo.

Ko se leta 1944 ustanovi organizacija RK Slovenije, jo ponovno srečamo, ko prevzema funkcije in naloge pri akcijah, kot npr. pri organizaciji zbiranja oblačil, prehrane in sanitetnega materiala med prebivalstvom. V številnih kmečkih družinah organizira pletenje rokavic in nogavic, zbira oblačila za otroke padlih borcev in talcev ter išče varno streho za brezdomce požganih domov. Podmladkarje RK vzgaja v ljubezni do domovine in do soljudi, navaja jih k nabiranju zdravilnih zelišč za partizanske lekarne. Skupaj z odborniki OF sestavlja sezname internirancev in jim po mednarodnem Rdečem križu pošilja hrano, oblačila in zdravila v taborišča in zapore.

Konec vojne jo najde sredi največje delavnosti in borbene vneme. Tedaj se skupaj z ranjenci, bolniki in vsem zdravstvenim osebjem seli iz lesenih bolnišnic v prave bolnišnice v osvobojena slovenska mesta.

Konec vojne zanjo ne pomeni počitka. Zopet mora zavihati rokave in se spoprijeti z delom za obnovo porušene domovine in organizacijo zdravstvene službe.

Iz podatkov, ki so na razpolago, je razvidno, da je v NOB sodelovalo 55 medicinskih sester. To število vključuje medicinske sestre, ki so diplomirale do druge svetovne vojne, partizanske bolničarke, ki so se izšolale po vojni in pa medicinske sestre iz drugih republik, ki so po vojni ostale v Sloveniji.

Iz vrst medicinskih sester izhaja tudi 31 terenskih aktivistk.

Med NOB je v skrbi za ranjene žrtvovalo svoja življenja pet medicinskih sester, sedem pa jih je zaradi posledic vojne umrlo po osvoboditvi.

Poleg sester je v NOB sodelovalo tudi štiristo bolničark. Tu so upoštevane že izšolane bolničarke in pomožne bolničarke, ki so po vojni dopolnile svoje znanje v bolničarskih šolah.

Spomini na borbenost in trpljenje v vojnih letih so morda danes nekoliko zbledeli, pa vendar ne toliko, da ne bi sleherna izmed nas priznala, da bi ob ponovnem klicu domovine še enkrat in v še večji meri naredila vse to, kar nam nalaga in kar od nas zahteva naš poklic. Zato naj vsi tisti, ki bi se jim še kdaj zahotelo slovenske zemlje, vedo, da morajo računati tudi na naš odpor.

Vsem, ki so v NOB izpričale svojo narodno zavest in humanost do trpečih in umirajočih, naj gre naša topla zahvala. Odveč so vse druge besede! Tisti, katerim so vlivale pogum, jim lajšale bolečine, se zanje razdajale in jim stale ob strani v najtežjih trenutkih, jih ne bodo nikoli pozabili.

Višja med. s. Savina Franko
Zdravstvena šola Šempeter

Zastopnice šole za med. sestre pozdravljajo skupščino in izročajo cvetje delovni predsednici Anici Gradišek